

Daniel Fernández

President de la Federació del Gremi d'Editors d'Espanya

“Estem cavalcant un drac, internet, que algun dia haurem d'aprendre a controlar”

El que va ser president del Gremi d'Editors de Catalunya i ara ho és de la Federació de Gremis d'Editors d'Espanya, va començar a treballar de jove com a professor universitari. La seva trajectòria professional, però, s'ha desenvolupat en el món de l'edició. Exdirector general de Grijalbo i actualment president d'Edhasa i Castalia, creu que ara potser comença a ser un autèntic editor

Daniel Fernández

Pregunta: ¿Què el va portar a triar l'edició com a professió?

Resposta: No hi ha cap nen que digui que de gran vol ser editor. La professió d'editor és una d'aquelles que descobreixes més tard. De nen vaig ser un lector insaciable, amb bones notes, i això va durar, però sempre amb una certa ambigüitat: també vaig fer assignatures de ciències. Però les lletres em semblaven la manera gairebé natural d'entendre el món. En el moment de matricular-me a la facultat tenia clar que volia estudiar lletres, però tampoc tenia gaire clar què havia de fer. Com que tenia dret a matrícula gratuïta perquè havia tret matrícula d'honor a COU, em vaig inscriure a l'Autònoma a primer de Dret, a primer de periodisme i a primer de Filosofia i Lletres, que per a mi ja era Filologia Hispànica. A segon ja vaig decidir que el que m'interessava era la filologia i a primer de carrera ja vaig estar en contacte amb revistes culturals, de literatura o d'història. Vaig arribar a l'edició pel camí de les revistes culturals.

P. Sí, perquè vostè més tard va ser director de *Saber* i *L'Avenç*

R. Sí, sempre he cregut que *Saber* és una revista que es va avançar al seu temps, però que va tenir una fortuna diversa. En vam fer una edició en català i en castellà. I amb el grup de *L'Avenç* vaig

començar, gairebé sense adonar-me'n, a triar i editar llibres. I a partir d'aleshores no he parat. ¿I quin és el resum, en aquest moment que ja sóc una mica més enllà del *mezzo del camin di nostra vita* (perquè a partir dels 50 tens més passat que futur)?: crec que continuo sent un aprenent d'editor en sentit estricte. És un ofici de gent encuriosida que té una part d'empresari, fins i tot una part d'allò que deia el marxisme de l'apropiació dels mitjans de producció. Però potser sí que als meus 54 anys ja he començat a ser un autèntic editor, encara no ho sé si ho sóc del tot.

P. ¿En queden gaires, d'autèntics editors? Perquè de vegades tens la impressió que el editors només busquen el rendiment econòmic.

R. Crec que en queden, però potser en una posició diferent. No hi pot haver edició sense editors. Els anglesos distingeixen entre l'editor i el publisher. L'editor de taula continua viu, fins i tot en les grans corporacions. Potser el que hem perdut és el publisher en el sentit d'empresari tot terreny, lletraferit, lector, corrector de solapes, que sap de tipografia, que coneix la impremta, que té tracte social i personal amb els autors. Però és que ara costa més que n'hi hagi: les grans concentracions no són només editorials; el llibre s'ha convertit en una pota més de

grans concentracions "massmediàtiques", que tenen ràdios, televisions, diaris, revistes... Aleshores la singularitat i especificitat del llibre s'ha perdut una mica perquè el llibre ha arribat al consum de masses. Tot i que parlar del llibre com a mercat de masses a Espanya i Catalunya és bastant ridícul. Un dels grans fracassos de la democràcia és que aquests 40 anys ens han fet més rics, han millorat els índexs de lectura, però no ens han fet significativament més cultes. No som un país lector. Hem millorat, però som un país amb una certa fascinació per la novetat immediata. Per exemple, les pantalletes, que han substituït la cultura lectora...

P. Precisament es diu que el fet que ens estiguem acostumant a llegir en pantalla està influïent en la manera de llegir, cada vegada més superficial, en diagonal...

R. A mi m'agrada dir que d'entrada tot és superficial. Goethe va dir allò de "el nostre límit són les coses", volent dir que els nostres límits sempre són físics, i qualsevol coneixement comença sent superficial. Però és evident que ens estan passant coses. Se sap que Steve Jobs i bona part dels executius d'Apple educaven els seus fills sense pantalles: els prohibien els ordinadors fins que no estiguessin preparats. A més, deien que aprendre a escriure ma-

nualment és un procés mental, psicològic i de vegades –es creu– neuronal radicalment diferent de fer-ho amb ordinadors. Sembla que escriure manualment no sigui important. Això passa perquè a Espanya i a Catalunya sembla que les lletres, les humanitats, no tinguin una gran importància. És una gran equivocació. Cal entendre què ha passat al món, quines són les civilitzacions i les passions que ens han dut fins aquí. I sembla que ara estem formant una gent que pensa que la lectura no té perquè ser important i que fins i tot creu –i això esgarrija– que no cal tenir llibres a casa. Perquè si necessiten alguna cosa ja la trobaran en aquest monstre revolucionari, ple d'oportunitats, que és internet. Però estem cavalcant un drac, internet, que algun dia haurem d'aprendre a controlar.

P. Quan va accedir a la presidència del Gremi d'Editors de Catalunya, va dir que un dels seus objectius era potenciar la lectura i també el respecte al llibre. S'ha fet alguna cosa en aquest sentit?

R. Li vam presentar al conseller Mascarell un pla de foment del llibre i la lectura, que es va comprometre a portar al govern. I que implicaria Ensenyament, però també altres conselleries, com ara Indústria. Perquè sempre ens oblidem que tant a Espanya com a Catalunya el llibre és la indústria cultural més important. A més, la capital de l'edició literària en castellà fa molt de temps que és Barcelona.

P. I això encara és així?

R. Sí, és així, i fins i tot diria que en alguns moments s'ha potenciat. Fent una mica la caricatura, a Madrid predomina el llibre de text, però la capital de l'edició literària de l'Estat espanyol és Barcelona. I Barcelona és una de les grans capitals de l'edició del món. Fins i tot el Quixot –tot i que hem tractat Cervantes molt malament– una de les coses que diu, a més d'allò de l'*archivo de cortesía*, és que és ciutat de llibreters i impressors. Però també és cert que el pla que es va presentar al conseller Mascarell s'hauria de posar en marxa el 2015, però la situació política i pressupostària fa que hagi quedat en bones paraules i res més.

P. Tenim col·legiats que són correctors i traductors. Aquest col·lectiu se sent molt mal pagat i poc reconegut. Què els diria?

R. És veritat, molt especialment en el cas dels correctors. La seva és una feina no només silenciosa sinó normalment silenciada. Si tornem a la distinció entre editor i publisher, l'editor no aconsegueix mai el reconeixement. És com un artesà que està cosint, polint i planxant el text, i sembla que això és normal, i que el mèrit és del dissenyador que hi posa l'etiqueta. El tema dels traductors és diferent: en totes les editorials on he treballat, sempre ha sortit publicat el nom del traductor, sempre se li han reconegut els drets, cosa que no passava als anys vuitanta. Totes les lleis de propietat intel·lectual d'Espanya han reconegut que la traducció literària té drets.

P. Tot i així, tenen la sensació que estan molt mal pagats...

R. Això és real. Passa també amb els autors. La feblesa del sistema econòmic de l'edició espanyola afecta a tothom. Els tiratges són ridículs, i les vendes són ridículs. El diagnòstic del sector és clar: tots diem que es publiquen massa llibres. I és cert. *Much ado about nothing*.

"Vaig arribar a l'edició pel camí de les revistes culturals"

"Un dels grans fracassos de la democràcia és que aquests 40 anys ens han fet més rics, han millorat els índexs de lectura, però no ens han fet significativament més cultes"

"Se sap que Steve Jobs i bona part dels executius d'Apple educaven els seus fills sense pantalles"

"A Espanya i a Catalunya sembla que les lletres, les humanitats, no tinguin una gran importància"

"La feina dels correctors no és només silenciosa sinó normalment silenciada"